

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica invocavit

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

si nollet ipsi auxilium ferre, sed ut clamantem probet, & ad rogandum magis provocet, ut Hieronymus ait. Cum enim cæcus clamando pergeret, ecce stat Christus & ipsum adduci jubet, quid vis, inquit, ut faciam tibi? Ita affectus est adhuc hodie erga omnes fideles, qui sub cruce auxilium ejus implorant, Psal. 145. vers. 18, 19. Sol stetit ad preces Josua, Jos. 10. v. 13. Ita stat etiam sol justitiæ Christus, Mal. 4. v. 2. & se ad preces nostras cum omni bonitate sua utendum fruendumque nobis offert. Nam oratio vincit invincibilem, inquit Chryso- stomus, vide etiam Exod. 32. vers. 10. Jac. 5. vers. 16.

2. *Divina facultas.* Nam postquam desiderium cæci cognovit, statim respondet, recipe visum, fides tua te salvum fecit, &

confestim visum recepit. Nam *πίματα* Christi sunt *πράγματα*, Psal. 33. v. 9.

Restat membrum tertium, nimirum *populus glorificans.* Nam cæcus recepto visu Deum glorificans suo exemplo reliquam etiam multitudinem ad fidem, gratiarum actionem, & nominis divini glorificationem invitat. Hic est fructus fidei, Matth. 5. v. 16. Pari modo nos etiam pro acceptis beneficiis Deum glorificare debemus,

1. *Christum sequendo,* ut cæcus fecit: Nam qui sequitur me, inquit, non ambulabit in tenebris, sed lumē vitæ habebit, Joh. 8. v. 12.

2. *Deo psallendo,* juxta mandatum, Ps. 50. v. 14. 1. Thesl. 5. v. 18. Col. 3. v. 17.

3. *Proximum convertendo.* Hic est gratissimus Deo cultus, alios voce & exemplo Christo adducere, Jacob. 5. v. 19. 20.

Dominica Invocavit.

Evangelium Matth. 4. v. 1. II.

CUm Philistæi castra metarentur adversus Israelitas, egrediebatur ex castris Philistæorum gigas immanis nomine Goliath, & duellum offerebat agmini Israelitarum, sed non audebat quisquam ex toto populo inire cum hoc gigante certamen; dum venit David adolescens, qui funda sua ipsum prostravit & proprio postmodum gladio jugulavit, 1. Sam. 17. v. 4.

Gigas ille est imago Diaboli, qui etiam fortis armatus appellatur, Luc. 11. v. 21. & nec ad lanceam, nec ad arma aut loriam moveretur, sed ferrum quasi paleam, & æs quasi putridum lignum reputat, Job. 41. v. 18.

Hic etiam quadragesimali insultatione

Christum in deserto infestavit, sed funda verbi divini prostratus & profligatus est. Victoria Davidis toti populo profuit: Ita nos quoque de victoria Christi gaudere & gloriari merito possumus cum Paulo 1. Cor. 15. v. 56.

Hoc duellum Christi & Satanae proponitur nobis in Hodierno Evangelio, ut discamus à Christo promacho nostro, quomodo cum tentatore Diabolo congrredi ejusdemque ictus stratagemata avertere queamus. Videbimus nos

I. *Congressus vehementiam.*

II. *Victoria consequentiam.*

J. J.

L 3

EXE-

EXEGESIS.

CUM lex Judæis promulganda esset, Moses à populo semotus ivit ad montem Sinai, & absque cibo & potu jejunos ibi mansit quadraginta dies, Exod. 24. vers. 18. c. 34. vers. 28. Ita Christus Propheta ille magnus Mosis similis, Deut. 18. vers. 18. voluntatem Dei annunciaturus in desertum secessit, ibique per quadraginta dies jejunavit, & tandem in pugnam cum Diabolo descendit, cujus vehementiam exaggerat

1. *Consideratio temporalis*, quando factum sit, nimirum *τότε*, tunc, quâ voculâ respicit Evangelista ad præcedentem Baptismi historiam, & eo ipso indicat, quod Christus tum in arenam cum Satana descenderit, postquam trigesimo ætatis anno à Johanne Baptismum, & à Patre cœlesti ordinariam vocationem ad ministerium accepisset.

Hæc est fors communis omnium Christianorum, qui per baptismum Christo incorporati sunt. Nam vita nostra est militia super terram, Job. 7. v. 1. Si capiti bellum intulit Diabolus, membris certè non parceret. Quare parati este ad pugnam, & induite armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias Diaboli, Eph. 6. v. 11.

2. *Consideratio localis*, ubi factum sit, nimirum in deserto. Marcus addit *μετὰ τὸν ἄγῳν*, c. 1. v. 13. unde colligitur, desertum hoc procul ab hominum consortio situm fuisse. Nam quia venerat ad peccata tollenda, par erat, ut in desertum expelleretur sub initium ministerii sui, quemadmodum hircus emissarius, de quo legere est Lev. 16. vers. 21. Nos verò quantum possumus, loca solitaria cavere debemus, quæ in Scripturis ita describuntur, quod Dæmones ibi habitare soleant, Esa. 13. v. 21. 22. propterea Deus ipse judicavit non esse bonum, ho-

minem esse solum, Gen. 2. v. 18. cui astipulatur Salomo, Eccl. 4. v. 10.

3. *Consideratio causalis*. Nam autor, qui Christum ad pugnam hanc deduxit, est Spiritus Sanctus, ut Luc. c. 4. v. 1. clarè exprimit. Ductus verò non est per raptum ut Elias, 1. Reg. 18. vers. 12. & Ezechiel, c. 3. v. 12. c. 11. v. 1. sed per instinctum quendam singularem, cujus ille ductum, spontè secutus est. Quod enim Marcus vocabulo *ἐκβάλλειν* utitur, non aliter intelligendum est, ac si operarii in messem dicuntur expelli, Matth. 9. v. 38. Luc. 10. v. 2.

Inservit hoc nostræ informationi, ne ipsi Diabolo ex temeritate provocemus, aut spontè tentationes nobis fabricemus, sed expectemus, donec à Sp. S. in desertum expeliamur, Deus enim non approbat eorum sævitiam, qui affligunt animam suam, Esa. 58. vers. 5. & corpori non parcent, Col. 2. vers. 23. ut Baalitaræ solebant, 1. Reg. 18. v. 28. Si verò à Deo ad certamen educimur, tunc habemus bonam conscientiam, & possumus confidenter pugnare, hæc spe freti, fore, ut supra id, quod possumus, Deus nos tentari non permittat, 1. Cor. 10. vers. 13.

4. *Consideratio personalis*, qui nam sint hi bellatores, qui in duello congregiuntur. Novimus è facis, Davidem, cum Goliatho, ut supra tetigimus, 1. Reg. 17. vers. 49. Michaelem cum Dracone, Apoc. 12. v. 7. Judith cum Holoferne, c. 13. v. 10. decertasse. Sed hîc videas tales duces in aciem descendentes, quos nemo unquam vidit.

A parte una prodit Christus Jesus unigenitus Dei filius, Joh. 1. v. 18. Deus fortis, Esa. 9. vers. 6. Dominus potens in p̄celio, Psal. 24. v. 8. cui omnia sub pedibus jacent, Psal. 8. vers. 7.

Ab

Ab altera parte erumpit Diabolus, qui vocatur Deus hujus ſeculi, 2. Cor. 4. verſ. 4. princeps mundi, Johan. 14. v. 30. fortis armatus, Luc. 11. v. 21.

Res ſtupenda profectò, quod Satanas eò impudentiæ progreditur, ut cum Chriſto Jeſu, Meſſia mundi, ipſo Dei filio certare præſumat. Si hæc facta ſunt in ligno viridi, quid fiet in arido? Luc. 23. v. 31. Vigilemus igitur & oremus, ne in tentationes incidamus, Matth. 26. v. 41. & ut maximè incidamus, ne tamen succumbamus, ſed per victoriam Chriſti quoque triumphemus, qui id eò tentatus eſt, ut nobis tentatis ſuccurrere poſſet, Ebr. 2. v. 18. cap. 4. v. 15.

5. *Conſideratio occaſionalis*, quã nimirum occasione Diabolus motus Chriſtum aggreſſus ſit. Hoc indicat Evangeliſta per quadrageſimale jejunium, unde fames tandem naturalis ſecuta eſt, quã Diabolus ad tentationes ſuas abutitur.

Fuit hoc jejunium miraculoſum, quale etiam Moſis erat Exod. 34. v. 28. & Eliæ, 1. Reg. 19. v. 8. quo Chriſtus vocationem ſuam confirmare voluit, ne miniſterium ipſius videretur minus ac inferius miniſterio Moſis & Eliæ, quorum ipſe erat antitypus, ſicut etiam hoc ſine in tranſfiguratione ipſius conſpiciuntur, Matth. 17. v. 3.

Commendavit autem nobis Chriſtus ſuo exemplo jejunium

1. *Spirituale*, de quo Eſa. 58. verſ. 3.

2. *Corporale*, non *ſuperſtitioſum*, quod hoc tempore Pontificii inſtituunt, ubi à carnibus quidem abſtinent, ſed interim piſcibus & vino ſefe ingurgitant, & ut Auguſtinus loquitur, tantum capiunt manducando, quantum non poſſunt digerere jejunando: Sed *religioſum*, quando vel ex ordinatione Magiſtratus Politici & Eccleſiaſtici

ob imminentem aliquam cladem publicam jejunium certum populo præſcribitur, Eſdr. 8. v. 21. Jon. 3. v. 5. vel etiam privatim ex libertate Spiritus, aliquis certo tempore jejunat, ut David, 2. Sam. 12. v. 16. Nehemias, c. 1. v. 4. & alii fecerunt.

Tale jejunium omnibus Chriſtianis convenit. Eſt enim

1. *Carnis frenum*, quo cavetur laſcivia, Rom. 13. verſ. 14. Hinc Chryſoſtomus. Abſtinentia à cibis, inquit, propter hoc recepta eſt, ut rigorem carnis refrenet, & equum moderanti facilè parere faciat.

2. *Pietatis adminiculum*, quo ad meditationem rerum ſacrarum, ad exercitia, ad preces, &c. ardentiores & alacriores redimur. Hinc toties Petrus monet, ut ſobrii ſimus, 1. Pet. 4. v. 8. c. 5. v. 8. abſit tamen hypocriſis, ne gloriolam humanam quæras in jejunio, Matth. 6. v. 16.

6. *Conſideratio modalis*, quæ tribus diverſis congreſſibus abſolvitur. Nam aggredditur Chriſtum

1. *Gladio diſſidentia*, & ſi filius Dei es, inquit, dic, ut hi lapides panes fiant. Paucis abinde diebus vox cœlitus delata erat. Hic eſt filius meus dilectus, in quo complacuit mihi, Matth. 3. v. 17. Vocem hanc diſputat Chriſto Diabolus, argumento tertio à negatione propriorum eſſentialium deſumpto, quia non poſſit lapides in panes convertere. Hoc enim ſi poſſet, non opus eſſet, ut famem in deſerto pateretur. Quin etiam ulterius extendit hoc argumentum & ex relatis argumentatur hoc modo: Si Dei filius eſſes, majorem certè tui curam habiturus erat Pater cœleſtis, nec hîc in deſerto fame te contaberecere permetteret. Sed Chriſtus apponit gladium Spiritus, eòq; nodum hunc feliciter diſſolvit. Non in ſolo pane vivit homo,

homo, sed in omni verbo, quod procedit ex ore Dei, Deut. 8. v. 3. Quo responso distinguit Salvator inter modum homines alendi ordinarium, qui fit pane corporali, & extraordinarium, qui fit solo verbo, nutu & arbitrio divino, etiam absque externo pane in summa rerum penuria, ut non solum exempla Moïsi & Eliæ supra allegata, sed Jonæ etiam in ventre ceti, Jon. 2. v. 2. & Pauli, Act. 9. vers. 9. & aliorum, quorum ex Prophanis multos recenset Dieter. Anal. part. 1. pag. 388. probant.

Talis tentatio in re domestica etiamnum valde usitata est, quando nobis Diabolus persuadere conatur, quod non sumus apud Deum in gratia, & proinde nos instigat, ut filialem in Deum fiduciam abjiciamus, & illicita media vitam sustentandi arripiamus. Hoc est ex lapidibus panem facere, & contra voluntatem Dei rebus suis consulere. Sed quemadmodum Christus verbo divino sese erigit, & Deum etiam absque mediis naturalibus se conservare posse, firmiter confidit: Ita nos etiam fame pressi impatienter adversus Deum non murmuremus, nec mordentibus curis nos anxie exeruciemus, multò minus de gratia Dei desperemus, sed memores effati Dominici: non solo pane vivit homo, &c. omnem nostram curam in Domino jactemus, Ps. 55. vers. 23. certò persuasi, si innitatur vocationi nostræ, & officium pro virili faciamus, nos non destitutum iri ullo bono, Psal. 34. v. 11.

II. *Gladio insolentia*, & abducit ipsum ex permissione Dei in pinnaculum templi sanctæ civitatis Jerusalem, quod, Theodorico referente, vel ambitus ille fuit, quo planum templi rectum cingebatur, ne quis prolaberetur, vel supremus angulus acuminatus,

Vid. Diss. tract. Schmid. de Circum. sibi p. 308. 309. id. Chemnit. Diss. de Tentat. Spirit. Heb. 39. p. 567.

vel summum fastigium, in quo nemo sine discrimine subsistere potuit. Si filius Dei es, inquit, præcipita te deorsum, & ut eò facilius ipsi persuadeat, allegat paragra-phum ex Ps. 91. v. 11. sed Christus ad Scripturam rursus confugit, & quia Diabolus omiserat, quæ sibi non profutura videbat, Christus alio testimonio defectum illum complet ex Deut. 6. v. 16. Dominum Deum tuum non tentabis.

Eodem genere tentationis aggreditur Diabolus Christi membra, & multos adhuc hodie super pinnaculum templi statuit, ut ambitione inflati & elati extra metas vocationis gloriolæ captandæ gratiâ vagentur & pereant. Caveamus igitur ambitionem, & humilitati studeamus, ut Sirach. 3. v. 19. contenti gloriâ in domo nostra maneamus, 2. Reg. 14. vers. 10. nihil facientes per contentionem, vel per inanem gloriam, sed per humilitatem alios superiores nobis ipsis reputemus, Phil. 2. vers. 3. superbi enim sunt phasalli Diaboli, qui Rex superborum dicitur, Job. 41. v. 25.

Videmus autem ex depravata Scripturæ allegatione, quale hoc sit artificium, quando adhuc hodie Scriptura ab hereticis vel mutilatè citatur, vel in alienum sensum detorquetur, nimirum à Diabolo originem trahit, qui mendax est ab initio, Johan. 8. vers. 44. & in Paradiso protoplastos nostros hâc sophisticâ decepit, Gen. 2. vers. 17.

Hoc didicerunt ab ipso Pontifici, quando in Protevangelio contra hebraicam veritatem ipsa pro ipso posuerunt, Gen. 3. v. 15. & Calviniani, quando in quibusdam classicis Scripturæ locis pro alle Menschen posuerunt allerley Menschen in primis Tit. 2. v. 11.

III. *Gla-*

III. *Gladio opulencia*, & ducit ipsum in montem excelsum, ubi omnia totius mundi regna ἐν σιγμαῖ ἡγεῖται, ut Lucas notat c. 4. v. 5. ipsi monstrat, & hæc omnia, inquit, tibi dabo, si prostratus adoraveris me. Hæc magna erat Satanæ impudentia, quare Christus ipsum divina virtute abigit, dicens! Apage Satan, scriptum est enim: Dominum Deum tuum solum adorabis, & illi servies, Deut. 6. v. 13.

Hoc idem Diabolus etiamnum audet in omnibus hominum ordinibus. In Ecclesiastico apud eos, qui mundo placencia prædicant. In Politico apud eos, qui fidem datam violant. In œconomico apud eos, qui proximum defraudant in contractibus ut ditescant: Hi omnes Diabolum adorant, & regna mundi verbo Dei præferunt, quod maximè cavere debemus. Quid enim prodest homini, si universum lucretur mundum, & animæ detrimentum patiat? Matth. 16. v. 26.

Quod si igitur Satanæ aureos hosce montes in speculo suo tibi ostendat, & ad apostasiam te sollicitet, responde cum Christo: Vade post me Satan, promissis tuis aureis nihil apud me efficies. Poculum tuum Babylonicum aureum est, sed plenum fornicationum, Apoc. 17. vers. 4. fallacia sunt & momentanea quæ promittis. Nam quicquid in hoc mundo est, σκῆμα est, 1. Cor. 7. vers. 31. πολλὴ φαντασία, Act. 25. vers. 23. stercus & vermis, 1. Macc. 2. vers. 62. pecunia tua tecum sit in perditionem, Actor. 8. vers. 20. Ego Deum meum adorabo, & ei soli serviam. Nam merces ejus cum eo, & opus illius coram illo, Esai. 40. vers. 10.

De Secundo.

SEquitur *victoria consequentia*, quæ penes Christum est. Nam postquam ternâ vice Diabolum gladio Spiritus represserat, palmam tandem obtinet, quæ duplici effectu hic describitur, quorum

I. Est *Diaboli præcipitium*. Nam mox ubi Christus ipsi discessum præcipit, discedere cogitur. Nam ipse est fortior, qui fortem armatum superare potest, Luc. 11. v. 22.

Nos verâ cordis fiducia ipsi adhæreamus, & victoriam, quam tulit hic à Diabolo nobis applicemus. Nam in Christum Diabolus nihil juris habebat, Joh. 14. v. 30. impugnando igitur Christum amisit jus suum, quod propter peccatum in nos habebat, quia victoria Domini est servorum triumphus, ut Hieronymus loquitur. Propter illum nos quoque vincimus, Rom. 8. v. 37. & fides nostra est victoria, quæ vincit mundum, 1. Joh. 5. v. 4. Deinde gladium Spiritus ad manus sumamus, quod est verbum Dei, Ephes. 6. v. 17. Tertio diligenter oremus, Matth. 26. v. 41. si ita resistimus Diabolo, fugiet à nobis, Jac. 4. v. 7.

II. *Angelorum servitium*. Nam Angeli accedebant, inquit Evangelista, & serviebant ei. Sic Deus tentationes mitigat, & lætum concedit exitum. Nam fidelis est, & neminem sinit ultra vires tentari, sed dat ἐκβάσιν, scribit Paulus 1. Cor. 10. v. 13. Si unus Diabolus te oppugnavit, decem Angeli posteâ tibi servient, & tam de superata tentatione, quàm coronæ destinatione tibi gratulabuntur. Sunt enim πνεύματα καίεργικα, missi in ministerium propter eos, qui hæredes erunt salutis, Ebr. 1. v. 14.

Dominica Reminiscere.

Evangelium Matth. 15. v. 21. 28.

CUm Patriarcha Jacob ex Mesopotamia rediret, & traductis uxoribus ac liberis suis per vadum Jacob ardentissimis precibus Deum invocaret, ut à manu Esavi ipsum liberaret, qui armato milite ipsi in occursum properabat, ecce vir quidam luctabatur cum eo, usque ad auroræ exortum. Sed vicit tandem Jacobus, & novum nomen propter victoriam illam adeptus est, Gen. 32. v. 24.

Lucta hæc Jacobi cum filio Dei est imago luctæ illius spiritualis, quam omnes illi Israëlita, id est, verè Christiani quandoque sustinere coguntur in tentationibus, quas ipsis Deus immittit ad probam fidei, cujus exemplum nobis proponitur in hodierno Evangelio. Sed quemadmodum Jacob tandem vincit per fidem & orationem, Os. 12. v. 4. & novum propterea nomen reportat, quod non amplius Jacob sed Israel debeat appellari, quia cum Deo & hominibus luctatus erat, Genes. 32. v. 28. Ita vincit etiam Cananæa tandem; & gloriam reportat. O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut vis.

Nos totum ponderabimus Evangelium, quod duabus potissimum partibus absolvitur.

In I. Describitur *Conflictus*.

In II. *Eventus*.

J. J.

EXEGESIS.

Petrus mulierem vocat vas fragile 1. c. 3. vers. 7. sed præclara tamen facinora consignavit Scriptura, quæ à mulieribus perpe-

trata sunt, Judic. 4. v. 21. Judic. 13. v. 5. seqq. His omnibus præstat Cananæa. Nam Jaël, Judith, & cæteræ homines vicerunt, sed Cananæa Christum vincit invincibilem admirabili conflictu, cujus descriptionem accuratius intuebitur.

Occurrunt autem

1. *Temporis notatio*, quando factum sit, nimirum post acrem illam cum Pharisæis & Scribis disputationem de Traditionibus humanis, quas tanti aestimabant ipsi, ut propter eas mandata divina transgredi non dubitarent. Quia enim fideli suâ informatione nihil proficiebat, sed furorem potius hostium suorum magis magisque accendebat, Galilæam relinquit, & per fugam ex oculo hostium se paulisper subducit.

Docemur nos hoc exemplo, cum hostes veritatis certam persequuntur personam, fugam esse licitam. Nemo enim propriam carnem unquam odio habuit, Ephes. 5. vers. 29. in primis hic Christi secessus speculum nobis præbet Ecclesiæ, quæ ambulatoria est in his terris, & ad certum locum non alligatur, cujus typus fuit in V. T. tabernaculum portatile, quod ex uno loco in alium transferebatur, Exod. 25. vers. 14.

2. *Loci specificatio*, ubi factum sit, nimirum in finibus Tyri & Sidonis, quo Christus ex Galilæa secesserat. Hoc ipso præludium quasi fecit rejectionis populi Judaici, & vocationis gentium, de qua sæpe hæcenus ipsis concionatus fuerat, in primis Matth. 21.